

Företagarombudsmannen

Den Nya Välfärden, Box 5625, 114 86 Stockholm, www.dnv.se

SLUTLIG BEDÖMNING

Ärendenummer: FO 2007-001

Datum: 2007-03-12

Utredare: Märten Hyltner

Utredning om indragna serveringstillstånd på oriktiga grunder

Företagarombudsmannen, en del av Den Nya Välfärden, verkar för ett bättre företagarklimat i Sverige genom att utreda och uppmärksamma konkreta exempel på brister i företagarklimatet. Verksamheten leds på ideell basis av en styrelse bestående av företagare, ekonomer och publicister. Utredningar genomförs på eget initiativ eller efter anmälan. Anmälare kan vara företagare, politiker, journalister eller andra samhällsmedborgare som har reagerat på fall där företagande försväras på grund av brister i lagstiftning, föreskrifter eller myndighetsutövning.

Företagarombudsmannen har fått indikation på att kommuners tillståndsenheter, främst i Stockholmsregionen, tillämpar alkohollagen väl nitiskt och dels har återkallat serveringstillstånd som inte borde ha återkallats, dels har avslagit ansökningar om serveringstillstånd eller utökade serveringstider som inte borde ha avslagits. Ombudsmannen har därför på eget initiativ granskat ett antal fall. Denna utredning ingår i den granskningen.

Beskrivning av fallet

Socialtjänstnämndens tillståndsutskott i Stockholms stad beslutade den 7 september 2006 att återkalla serveringstillståndet för en restaurang i Spånga. Beslutet överklagades till Länsrätten i Stockholms län som ändrade beslutet och meddelade restaurangen en varning istället för att återkalla serveringstillståndet.¹

Bakgrunden till återkallelsen var att vid en inspektion av restaurangrörelsen fann man vid kontroll av kassaapparaten att det bara gick att ta ut kontrollremсор för de senaste två dagarna (tidigare dagar hade, på grund av begränsat minne i kassaapparaten, skrivits över och restaurangen hade inte tidigare tagit ut kontrollremсор). Vid en fördjupad kontroll framkom att restaurangen, såvitt framkom i länsrätten, vid totalt sex tillfällen haft underskott på skattekontot, under 2006 sammanlagt uppgående till 4 726 kronor, varav det senaste underskottet uppgick till 968 kronor. Samtliga underskott var reglerade och inte i något fall hade underskotten lett till restföring. Vidare framkom att två av restaurangens

¹ Länsrättens i Stockholms län dom den 15 december 2006, mål nr 20093-06

ägare under perioden juni 2004 till och med september 2005 hade restförts vid fyra tillfällen och att det totala restföringsbeloppet hade uppgått till 9 285 kronor.

Restaurangen har drivits av samma familj i 30 år och, såvitt känt, var detta första gången som någon anmärkning riktades mot rörelsen. Företrädare för restaurangen uppgav för tillståndsenheten att de trodde att kontrollremsor lagrades i kassaapparatens minne, att Skatteverkets representant vid inspektionen påpekade att även om det på grund av begränsat minne inte gick att ta ut kontrollremsa över längre tid så går det bra att göra detta dagligen, att sedan inspektionen har alla remsor tagits ut dagligen samt att de alltid till bokföringen har lämnat kassarapporten för alla dagar i månaden samt en månadsrapport som summerar periodförsäljningen och att de därför har svårt att se att det kan vara brister i bokföringen.

Gällande reglering samt policy

I 7 kap. 19 § alkohollagen (1994:1738) stadgas att kommunen skall återkalla serveringstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. det inte endast tillfälligt uppkommer sådana olägenheter som avses i 6 kap. 2 §,
3. tillståndshavaren inte följer de för servering eller serveringstillstånd gällande bestämmelserna i alkohollagen eller föreskrifter eller villkor meddelade med stöd av alkohollagen,
4. de förutsättningar som gäller för meddelande av tillstånd enligt 7 och 8 §§ inte längre föreligger, eller
5. tillståndshavaren tillåter brottslig verksamhet på serveringsstället.

Enligt 7 kap. 20 § alkohollagen kan tillståndshavaren meddelas varning, istället för återkallelse enligt 18 eller 19 §, om varning av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Av 7 kap. 7 § alkohollagen framgår att serveringstillstånd endast får meddelas den som visar att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten. Sökanden skall också visa att serveringsstället uppfyller kraven i 8 §. Vid tillståndsprövningen skall särskild hänsyn tas till om sökanden är laglydig och benägen att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna.

I 8 kap. 5 § alkohollagen stadgas bland annat att bokföring i rörelse som är tillståndspliktig skall vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som driver

rörelsen är skyldig att på anfordran av en tillsynsmyndighet förete bokföringshandlingarna.

Av 8 kap. 5 a § framgår bland annat att den som har tillstånd för servering av spritdrycker, vin eller starköl till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutet sällskap är skyldig att registrera all försäljning i kassaregister och att vid varje försäljning ta fram och erbjuda kunden ett av registret framställt kvitto. Kassaregister skall på ett tillförlitligt sätt visa alla transaktioner som gjorts. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kassaregister.

Företagarombudsmannens bedömning

Serveringstillstånd, och därmed möjligheten att servera alkohol till maten, är ofta en förutsättning för att en restaurangrörelse skall överleva. Vidare styrs restaurangens öppettider av vilka serveringstider tillståndsmyndigheten har beviljat.² Mot bakgrund av den stora betydelse serveringstillståndet och serveringstiderna generellt sett har för restaurangföretagare är det således viktigt för företagarklimatet i restaurangbranschen att kommunerna har en välvillig inställning till restaurangföretagarna då de behandlar ärenden som rör serveringstillstånd.

I förevarande fall återkallade kommunen serveringstillståndet för en restaurang som, såvitt känt, har skötts utan anmärkningar sedan 1976. Till grund för kommunens beslut att återkalla restaurangens serveringstillstånd ligger dels restaurangens underskott på skattekontot samt att bolagsmännen vid ett par tillfällen har restförts, dels att restaurangen inte har tagit ut och sparat kontrollremisor.

Vad gäller restaurangens underskott på skattekontot samt bolagsmännens restföringar kan noteras att enligt förarbetena till alkohollagen bör enbart en eller ett fåtal restförda skatte- eller avgiftsskulder normalt inte diskvalificera tillståndshavaren eller hindra en person från att få ett sökt tillstånd, såvida det inte rör sig om betydande belopp. Även en seriös företagare kan, till exempel under en kortare tidsperiod, råka i ekonomiska svårigheter. Öppna kontakter med kronofogden och en välskött avbetalningsplan skall normalt anses tyda på att personen ändå är seriös. Det är också väsentligt att bedöma hur skulden uppkommit, om det till exempel rör sig om upprepade försummelse. Visad vilja från tillståndshavaren att betala bör också kunna beaktas. Betydande ekonomisk misskötsamhet som inte är brottslig kan vara av många olika slag, exempelvis upprepade restföringar, brutna avbetalningsplaner, ökande skulder trots avbetalning, stora slutliga

² Enligt 6 kap. 4 § 2 st. alkohollagen skall en restaurang med serveringstillstånd vara utrymd senast 30 minuter efter serveringstidens utgång

räkningar på grund av uteblivna preliminära delbetalningar, skattebetalning först vid konkursansökan eller fortsatt drift av en rörelse i likvidationspliktigt skick.³

Vad som utgör ekonomisk misskötsamhet av sådan grad att ett serveringstillstånd skall återkallas eller nekas är naturligtvis en bedömningsfråga. Sannolikt kommer denna bedömning att variera mellan kommuner med ett gott företagarklimat och kommuner med ett mindre bra företagarklimat. Oavsett företagarklimat i kommunen kan dock det som i förevarande fall har lagts restaurangen och dess delägare till last avseende den ekonomiska lämpligheten,⁴ enligt Företagarombudsmannens mening, inte anses vara av sådan allvarlig art och omfattning att det bör föranleda återkallelse av serveringstillståndet. Det kan noteras att Länsrätten i Stockholms län har bedömt att de nu nämnda förhållandena inte har utgjort grund för återkallelse av restaurangens serveringstillstånd.⁵

Vad gäller restaurangens avsaknad av kassakontrollremсор utgör denna ett åsidosättande av 8 kap. 5 § alkohollagen, enligt vilken bokföring i rörelse som är tillståndspliktig skall vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den omständigheten att företrädare för restaurangen har uppgett att de trodde att alla kassakontrollremсор sparades i kassaapparatens minne förändrar inte detta förhållande. Mot den bakgrunden har det förelegat formell grund för återkallelse av restaurangens serveringstillstånd och kommunen har därmed haft att pröva huruvida omständigheterna var sådana att ingripandet kunde begränsas till en varning.

Enligt förarbetena kan ingripandet begränsas till en varning om tillståndshavaren vidtar erforderliga åtgärder för att rätta till förhållandena så att det kan antas att verksamheten i fortsättningen kommer att bedrivas i enlighet med gällande föreskrifter och meddelade villkor. Även andra fall kan tänkas, till exempel då en överträdelse av en föreskrift varit tillfällig eller berott på ett missförstånd, eller dylikt.⁶

I förevarande fall har företrädare för restaurangen har uppgett att de trodde att kassaremsorna lagrades i kassaapparatens samt att de omedelbart efter inspektionen vidtog rättelse och att de numera kontinuerligt tar ut kassaremsor. Mot den bakgrunden, och med särskilt beaktande av att restaurangen hade skötts i 30 år utan anmärkning, anser Företagarombudsmannen att förhållandena i det redovisade fallet har varit sådana att ingripandet borde ha begränsats till en varning. Denna bedömning gjorde även Läns-

³ Prop. 1994/95:89 s. 102 ff

⁴ För restaurangens del 6 underskott på skattekontot totalt uppgående till 4 726 kronor (samtliga reglerade) samt för bolagsmännens del 4 restföringar under perioden juni 2004 till och med september 2005 totalt uppgående till 9 285 kronor (samtliga reglerade)

⁵ Länsrättens i Stockholms län dom den 15 december 2006, mål nr 20093-06

⁶ Prop. 1994/95:89 s. 110

rätten i Stockholms län som ändrade kommunens beslut att återkalla restaurangens serveringstillstånd och istället meddelade restaurangen en varning.⁷

Med en mer företagervänlig inställning hade kommunen redan från början utnyttjat den möjlighet lagen medger, och som länsrätten sedermera förordnade om, att meddela en varning, istället för att återkalla serveringstillståndet, och därmed riskera den fortsatta existensen, för en restaurangrörelse som dessförinnan hade drivits i 30 år utan anmärkningar.

I bedömningen av förevarande ärende deltog Tommy Adamsson, Patrik Engellau, Lars I W Jansson, Monica Werenfels-Röttorp och Edward Waller.

⁷ Länsrättens i Stockholms län dom den 15 december 2006, mål nr 20093-06